

«انسان و خودرو» از نگاه هنرمندان کارتونیست

یحیی تدین

ابزارهای نورسیده را مهیا نساخته‌اند لیکن عطش فراوانی برای استفاده و بهره‌برداری از آن دارند.

راننده تابوت اثر «سینه»

موریس سینه هنرمند فرانسوی در سال ۱۹۲۸ متولد شده است. طرح‌های او به‌رغم سادگی بسیار عمیق و بارزشند. در این اثر او اشاره به رانندگان سرعت دارد و در کنار انتقاد به این شخصیت‌ها آنان را چون سواران مرگ مجسم کرده است.

سگ و راننده اثر «رونالد سیرل»

کارتونیست انگلیسی در سال ۱۹۲۰ به دنیا آمد. وی از همان کودکی علاقه خاصی به نقاشی داشت. سیرل مدت ۱۵ سال در کشور فرانسه زندگی کرد و با توجه به آثار زیبایی که در رابطه با زندگی فرانسویان خلق کرد. از او به عنوان یک شهروند فرانسوی نیز یاد می‌شود. در این اثر او دوستی نزدیک میان فرانسویان و سگ‌ها را به نمایش می‌گذارد.

مشعل المپیک و ماشین آتش‌نشانی اثر «شاوال»

شاوال در ۱۹۱۵ در فرانسه به دنیا آمد. در آثار شاوال تصویر دقیقی از وضعیت انسان و رابطه او با تکنولوژی به چشم می‌خورد. شاوال در طول زندگی خود با نشریات معتبری چون «فیکارو» و «پاری ماچ» همکاری داشته است. او در سال ۱۹۶۸ و در ۵۳سالگی خودکشی کرد. شاوال در این اثر آتش‌نشان‌ها را در تعقیب مشعل المپیک به طنز نشان می‌دهد.

شوخی با «سیتروئن» اثر «سمپه»

ژان ژاک سمپه به سال ۱۹۳۲ در شهر بوردو فرانسه به دنیا آمد. او طراحی را از کودکی آغاز کرد و وقتی به ۲۰سالگی رسید به استخدام نشریات درآمد.

سمپه هم‌اکنون نامی آشنا برای همه علاقه‌مندان کارتون در سراسر دنیااست. آثار او سالیان دراز به عنوان روی جلد مجله معتبر «تیوپور کر» علاقه‌مندانش را خوشحال کرده است. در این طرح او شوخی با «سیتروئن» را ملاک کار قرار داده است. پلیس بر سر راننده فریاد می‌زند و اتومبیل از ترس دارد واژگون می‌شود.

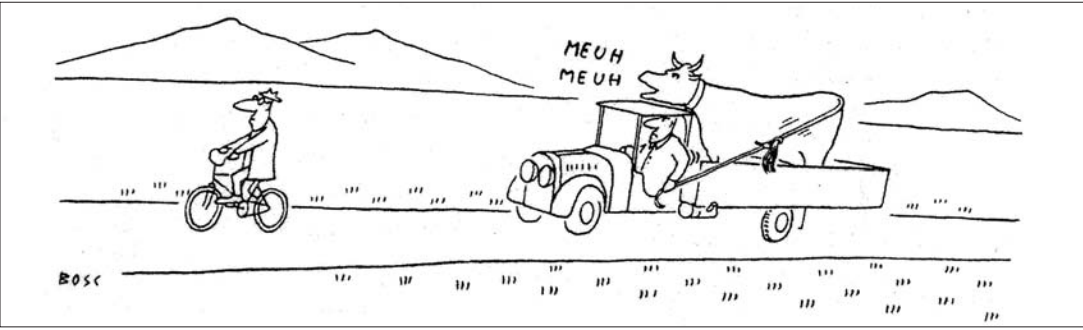
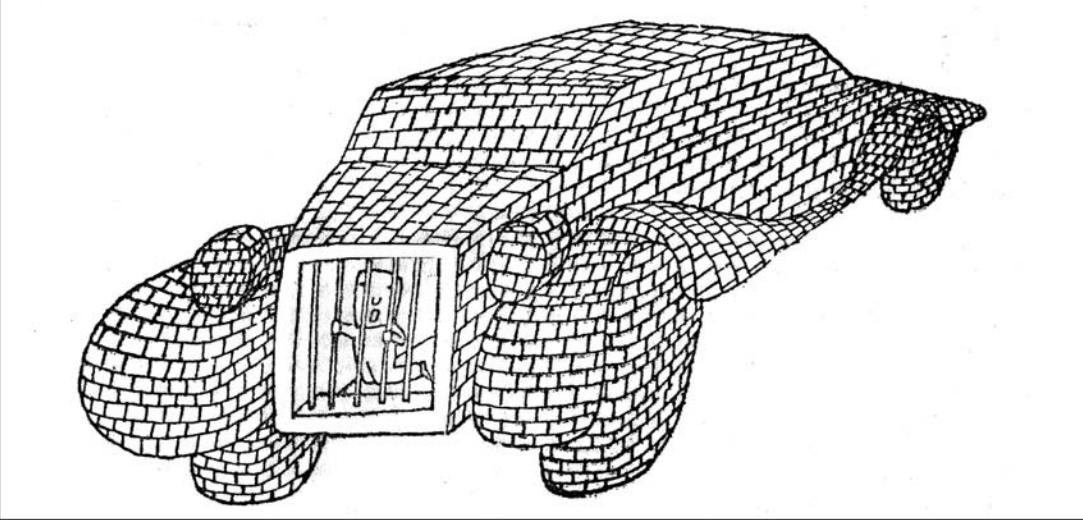
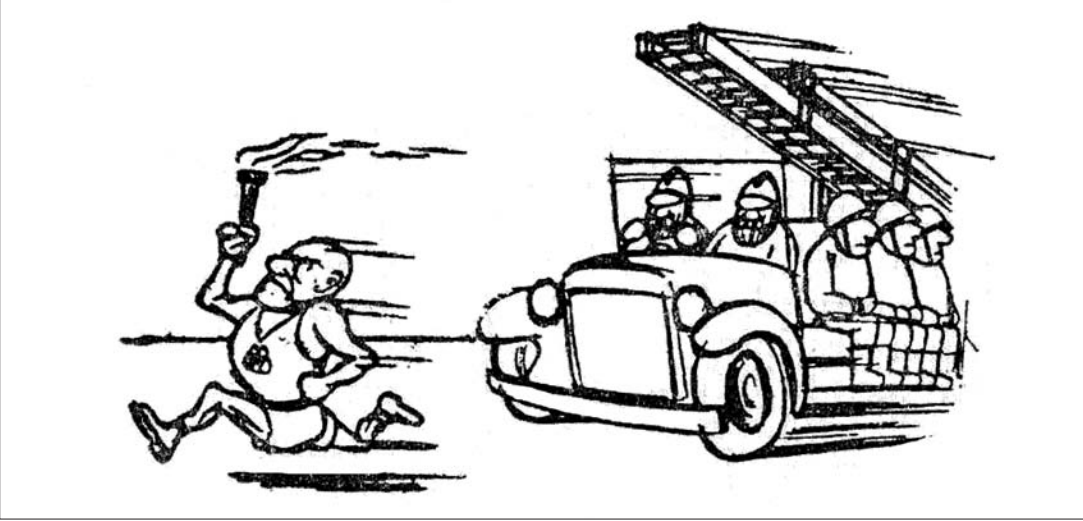
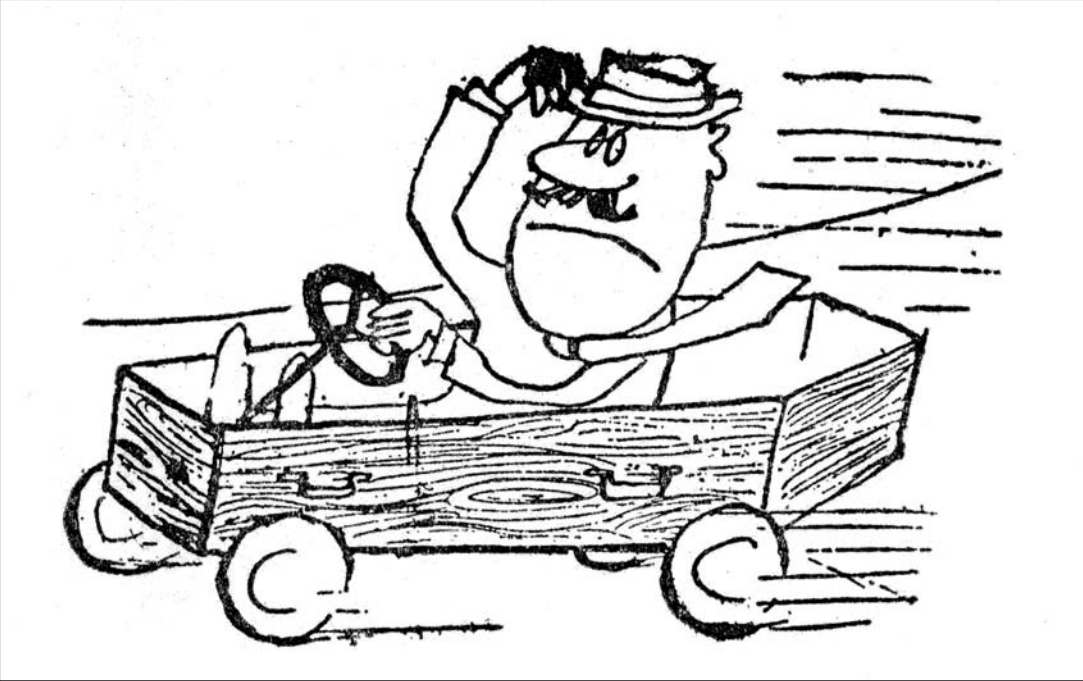
زندانی در موتور خودرو اثر «فولون»

ژان میشل فولون در ۱۹۳۴ در بلژیک متولد شد. تحصیلات اولیه را در رشته معماری گذراند. این هنرمند تحت تاثیر «استاینبرگ» و «آندره فرانسوا» طرح‌های اولیه خود را به مجلات فرستاد و به مرور توانست سبک خاص خود را به دست آورد. در این طرح فولون انسان در بند ماشین را به زیبایی نشان می‌دهد.

کشاورز و گاوا اثر «ژان موریس بسک»

این هنرمند در سال ۱۹۲۴ در شهر نیم فرانسه در خانواده‌ای کشاورز متولد شد. سه سال از عمر خود را در ارتش و در مناطق جنگی هندوچین گذراند «بسک» هنرمندی است که در طراحی به استادی تمام رسیده است. این هنرمند بر اثر بیماری افسردگی و مشکلات روحی در ۵۰سالگی با شلیک گلوله خودکشی کرد. در طرحی که از او انتخاب کرده‌ام کشاورزی روی خودرو خود به جای بوق از صدای گاو استفاده می‌کند.

منبع:.....کارتیکاتوربست‌های جهان در موضوع خودرو»، تالیف یحیی تدین، انتشارات بنگام

درست است که آثار کارتونیست‌ها در مطبوعات شکل‌دهنده جریان هنری این رشته در طی تاریخ‌اند اما نقش صاحبان جراید را نمی‌توان در این میان نادیده گرفت. سردبیران و مدیران روزنامه‌ها و مجلاتی که به تاثیرگذاری کارتون‌ها و کاریکاتورها باور داشته‌اند، فضایی را برای ارائه آثار هنرمندان این رشته فراهم آورده‌اند که به مدد آن آثار هنری ارزشمندی توسط طراحان خلق شده است. در میان سردبیران مطبوعاتی نام «احمد شاملو» بدون شک جایگاهی شایسته دارد. گرایش و علاقه شاملو به تصویر را می‌توان در میان اشعارش به روشنی جست‌وجو کرد.

این نگاه تصویرگرانه به کلمات، عشق شاملو در به‌کارگیری تصویر و آگاهی او از تاثیرگذاری کارتون در انتقال پیام به مخاطب در جایی بروز می‌کند که وی در جایگاه یک مدیر فرهنگی در به‌کارگیری این عناصر تجسمی از هیچ کوششی

راننده تابوت اثر «سینه»

دریغ نمی‌کند، در حالی که فضای کاریکاتور و طنز ایران به سوی عوام‌زدگی و سطحی‌نگری می‌رفت و آثار خنک و کم‌مایه در نشریات به چاپ می‌رسیدند، احمد شاملو سردبیری کتاب هفته را برعهده گرفت. وی طرح‌های اردشیر را برای چاپ پذیرفت و به این شکل نام اردشیر به عنوان طراحی صاحب‌سبک ثبت شد. اردشیر در کاتالوگ نمایشگاهش در گالری گراهام نیویورک و در مقدمه کتاب کافران‌نامه اشاره می‌کند: «شاملو پس از آنکه به سردبیری کتاب هفته رسید، طرح‌هایم را به مقدار زیاد برای چاپ پذیرفت».

کتاب جمعه علاوه بر معرفی چهره‌های جوانی چون داریوش رادپور و نیستانی به عنوان کارتونیست‌های نسل نو و طراحان کارتون‌های روشنفکری، در معرفی و انتشار آثار کارتونیست‌های خارجی چون رالف استدمن، براده‌لند و دیگران نیز کوشش کرد. اینها همه از نوع نگاه و اعتقاد شاملو به طرح و کارتون ناشی می‌شد. همچنین شاملو به مرضی ممیز این فضا و فرصت را داد تا با تصویرگری برای مقالات کتاب جمعه، قدرت خود را پیش روی مخاطبان قرار دهد؛ طرح‌هایی که هنوز و بعد از گذر سالیان، تازگی و قدرت خود را از دست نداده‌اند.

از طرفی دیگر، نوشته‌هایی از پرویز شاپور که احمد شاملو نام «کاریکلماتور» را بر آنها نهاده در حالی که در مجله توفیق سرر از زبانه‌دانی درمی‌آوردند با کشف وی به صفحات مجله «خوشه» راه یافتند تا شاهد تولد عبارت‌هایی باشیم که تصاویری کارتونی را در ذهن‌های ما تداعی می‌کنند.

هشتاد و پنجمین زادروز شاملو بهانه‌ای شد تا با مروری بر نوع نگاه وی به کارتون و تصویر، کاریکاتورهایی از چهره او که به قلم کارتونیست‌های ایرانی خلق شده را منتشر سازیم.

مشعل المپیک و ماشین آتش‌نشانی اثر «شاوال»

زندانی در موتور خودرو اثر «فولون»

کشاورز و گاوا اثر «ژان موریس بسک»